

LÄRARHANDLEDNING

Odjuren av Ingvild Bjerkeland

Översatt av Ylva Kempe

Om boken

Vi hörde stegen över myren.

Vi hörde andningen, tung och väsande genom en halvöppen käft full av långa, spetsiga tänder.

Den kom närmare och närmare.

Mellan stenarna och björnbärssnåret kunde jag se benen därute i månljuset. Ner längs sidorna hängde två långa armar med smala händer och kraftiga, böjda klor.

När den attackerar rätar klorna ut sig till långa, vassa svärd.

Det såg jag när den dödade mamma.

Trettonåriga Abdi och hans lillasyster är på flykt genom skogen. De är på väg till hamnen för att ta sig över havet, till pappan och tryggheten. Där inga odjur finns. Odjuren som dödar utan förvarning, och som dödade deras mamma.

Syskonen kämpar mot hunger, trötthet och sjukdom. De söker skydd, men jagas hela tiden vidare. Av djur, och av människor som är beredda att göra vad som helst för att överleva. Vem kan de lita på? Hur ska de klara sig hela vägen fram till räddningen?

Odjuren håller läsaren i ett fast grepp genom hela boken. Skildringen av barnens flykt undan odjuren väcker också tankar på alla barn som flyr i världen, från andra slags odjur.

Om lärarhandledningen

Den här lärarhandledningen är anpassad för mellanstadiet, men både boken och många övningar är relevanta även för grupper med äldre barn. Första delen, *läsförståelse*, är tänkt att användas under läsningen som eget arbete eller i grupp. I andra delen finns förslag på övningar och diskussionsfrågor att använda efter att klassen har läst klart hela boken, och många av dessa går att bygga vidare på för eget skapande.

Handledningen är skriven av författaren Sara Ohlsson.

Läsförståelse

Innan du läser boken

- Börja med att titta på bokens framsida. Vad tror du att det är för slags bok? Vad tror du att den handlar om? Varför heter den *Odjuren*, tror du?
- Läs baksidestexten. Vad tänker du om boken nu? Vad blir du nyfiken på?

Läs ett kapitel i taget och svara på respektive frågor.

Kapitel 1

- Vem är Alva?
- Vem är Alvas storebror?
- Vad har hänt med rådjuret som de hittar?
- Vad tror du att det är för odjur som Alva och hennes storebror, som heter Abdi, flyr från?

Kapitel 2

- Varför springer Alva och Abdi?
- Vad får du veta om odjuren i det här kapitlet?
- Var gömmer sig Alva och Abdi?
- Vad har hänt med deras mamma?
- Vad får du veta om platsen där den här berättelsen utspelar sig?

Kapitel 3

- Varför vänder Alva och Abdi, och börjar gå åt andra hållet?
- Vad händer när de ska klättra över elstängslet?
- Varför pratar Alva så mycket om mat? Vad säger hon om mat i det här kapitlet?
- I det här kapitlet nämns platserna Djupevik, Shetland och Fair Isle. Var ligger de? Leta på en karta om du är osäker.
- Vilken tid tror du att den här berättelsen utspelar sig i?

Kapitel 4

- Varför saknar Abdi vuxna, tror du?
- Vad är det för ställe som Alva och hennes storebror kommer till i det här kapitlet?

- Vad är en vitaminbjörn? Diskutera med någon eller sök på nätet om du är osäker.
- Vad hittar Abdi när han undersöker trädgården och byggnaderna? Vad är det som får honom att tro att stället är övergivet?
- Vilken tid tror du att den här berättelsen utspelar sig i? Tror du samma som tidigare eller är det något som har fått dig att ändra dig? Vad i så fall?

Kapitel 5

- Varför samlas grannarna till möte hemma hos Abdi?
- Vad trodde människorna att det var som hände, första gången odjuret dök upp?
- Vad får du veta om Abdi och Alvas pappa i det här kapitlet?
- Hur är stämningen mellan grannarna? Hur förändras den under det här kapitlet?
- Det här kapitlet handlar mycket om samhället och innehåller många ovanliga ord. Vet du vad de här betyder? Slå upp i en ordbok om du osäker!
  - myndigheter
  - angrepp
  - försvaret
  - politiker
  - terrorist
  - journalist
  - egoism
  - regering

Kapitel 6

- Vad har hänt med Alva?
- Varför tvekar Abdi om att ta av sig skorna?
- På vilka sätt har Abdi förändrats sen odjuret dök upp?
- Vad är det viktigaste som Abdi hittar i källaren?

Kapitel 7

- Vad känner Abdi medan han väntar på att mamma ska komma hem igen? På vilka sätt förändrades hans känslor medan tiden gick?
- Vad menar mamma när hon svarar "galenskap" på frågan om vad som hände?
- Vad betyder konspirationsteorier? Slå upp om du är osäker!
- Vad får vi veta om hur det är i centrum?

- Varför var mamma tvungen att gå hela vägen hem?

Kapitel 8

- Vad händer när Abdi och Alva springer hem till Kai?
Vad är ett härbre? Hur tror du att det ser ut? Gissa innan du slår upp ordet!
- Varför går Abdi och Alva in i skogen?
- Vad är det för plan Abdi har? Varför vet han att det är en bra plan?

Kapitel 9

- Vad är det för lek som Alva hittar på?
- Vem är Bakar?
- På vilket sätt har Alva förändrats på senaste tiden?
- På ett ställe står det: "Jag hämtade kartan från källaren och satte mig i soffan. Jag studerade allting noga och försökte memorera båda rutterna som var inritade mellan huset och Djupevik." Vad betyder det att memorera något? Försök gissa utifrån sammanhanget, innan du slår upp ordet.
- Vad är det för skatter som Alva hittar i huset?

Kapitel 10

- Hur reagerar Abdi när det kommer människor till huset? Vad tror han ska hända?
- Hur reagerar Alva? Vad tror hon ska hända?
- Varför har männen kommit till huset?
- Vad betyder orden inkräktare, triumferande och alkohol? Slå upp om du är osäker.

Kapitel 11

- Vad händer när Abdi ber Alva att fixa middag?
- Hur vet Abdi att det är odjur utanför deras gömställe?
- Vad händer när odjuret går fram till huset?
- Vad är ett gömsle?

Kapitel 12

- Vad är det som är så bra med stigen genom skogen?
- Vad får vi veta om husen och gårdarna som Abdi och Alva passerar?

- Varför går Abdi och Alva ut i älven?
- Vad tror du kommer hända efter det här kapitlet?

Kapitel 13

- Vad tror Abdi ska hända när de ligger i älven?
- Vad får vi veta om personen som räddar Abdi och Alva?
- Varför vill Abdi lämna stugan? Vad är det som får honom att ändra sig?
- Varför blir Abdi ledsen när han hör Alva berätta om saker han har glömt?
- Vad får vi veta om vad Abdi kände när de var i älven? Varför tror du att han kände så?

Kapitel 14

- Abdi säger åt Alva att hon ska sluta uppföra sig som en liten skitunge. Varför gör han det?
- Vad händer precis efter att han har sagt så?
- Vad menar Lucia med att det är nyttigt att gråta?
- Vad får vi veta om vad som har hänt med Lucia och hennes familj?
- Vad betyder de här orden? Slå upp i en ordbok om du är osäker!
  - huggkubben
  - vrångstrupen
  - handlingskraftig
  - krissituation
  - panikslagen
  - handlingsförlamad

Kapitel 15

- Varför vill Lucia inte lämna sin stuga?
- Vad hämtar de på den övergivna bondgården?
- Vad händer när Abdi går ut för att hämta torrfisk?
- Hur tar sig odjuret in i stugan?
- Vad händer efter att Abdi och Alva har tagit sig ut ur stugan?

Kapitel 16

- Vad hämtar Abdi på den övergivna bondgården?

- Vad tänker Abdi på när de korsar bilvägen?
- Abdi känner lukten av hav. Hur luktar det, tror du?
- Vad upptäcker Abdi när de närmar sig Djupevik?

Kapitel 17

- Varför blir Abdi orolig när de äntligen har kommit fram till Djupevik?
- Varför håller Abdi vakt när Alva och de flesta andra sover?
- Hur tror Abdi att det ska bli när de kommer fram till andra sidan av havet?
- Vad händer precis i slutet av det här kapitlet? Vad känner Abdi då?

Kapitel 18

- Vad är det för båt som dyker upp? På vilket sätt förändras stämningen bland människorna när den kommer?
- Hur lyckas Alva lösa så att de får följa med på båten?
- Vad menar Alva med att det som hände med Lucia var hennes fel?
- Vad är det som får dem att till slut bestämma sig för att kliva ner i båten?

När ni har läst hela boken

Slutet

Odjuren tar slut precis när Alva och Abdi har åkt iväg med båten. Abdi viskar "Nu är vi snart i säkerhet", men vi får inte veta om det verkligen blir så. När berättelser slutar såhär, utan att man får veta hur det går, kallas det att berättelsen har ett öppet slut.

- Vad tror du händer med Alva och Abdi sen? Diskutera gärna olika möjligheter.
- Vad tycker du om öppna slut?
- Ibland pratar man om att berättelser har ett lyckligt slut. Tycker du att det stämmer på *Odjuren*? Försök komma på någon detalj som gör att slutet är lyckligt, och någon annan som tvärtom gör att det inte är ett lyckligt slut.

Bryta mot regler

Vid två olika tillfällen tar sig Abdi in i övergivna hus genom att krossa fönsterrutor. I vanliga får man inte göra så, det är förbjudet och kallas att göra inbrott (även om huset är tomt och övergivet).

- Varför gör Abdi inbrott? Tycker du att han gör rätt? Varför, eller varför inte?
- I vilka situationer är det okej att krossa en ruta för att ta sig in i ett hus? Tycker alla i klassen samma? Tror ni att vuxna och barn tycker olika om det här?
- Vilka regler tycker ni att det är okej att bryta mot, i en situation som den i *Odjuren*? Vilka regler får man aldrig någonsin bryta emot?
- Vem är det egentligen som bestämmer vilka regler som ska gälla? Försök komma på så många exempel som möjligt.

Odjuren

Vad får vi egentligen veta om hur odjuren ser ut? Rita eller beskriv med egna ord i en kort text. Utgå från det du minns, eller någon av de här beskrivningarna:

- "Vi hörde andningen, tung och väsende genom en halvöppen käft full av långa, spetsiga tänder."
- "Mellan stenarna och björnbärssnåret kunde jag se benen därute i månljuset. De var långa och täckta av svart, blank päls. Klövarna var dolda i gräset. Ner längs sidorna hängde två långa armar med smala händer och kraftiga, krökta klor. När de attackerar

rätar klorna ut sig till långa, vassa svärd.”

- ”Det stod en hög, smal varelse på trappan. Pälsen var kort och blank. Benen var långa och böjda bakåt, som på en häst. Huvudet var smalt och lite platt, och öronen låg tätt huvudet.”
- ”Han var minst två meter lång, med kroppen täckt av tät, blank päls. Smala ben, långa armar med krökta klor. Ett ondskefullt ansikte med svarta ögon som stirrade på oss.”

Dystopi

- Berättelser som *Odjuren* brukar kallas dystopi. Vad betyder det? Slå upp i en ordbok om du är osäker.
- På vilket sätt märks det att *Odjuren* är en dystopi?
- Om du skulle hitta på en egen dystopi, vad skulle den handla om då? Skriv ner de viktigaste delarna, och jämför gärna med någon annan i klassen. Vad skulle kunna göra era dystopier ännu läskigare?
- En del dystopier och andra skrämmande berättelser är väldigt realistiska medan andra är mer fantasifulla. Vad tycker du är läskigt, när det är överkligt eller verkligt? Varför känns det så? Diskutera gärna tillsammans i klassen.
- Motsatsen till dystopi är utopi. Vad betyder det? Slå upp i en ordbok om du är osäker.
- Om du skulle hitta på en utopi, hur skulle den vara? Skriv eller rita för att beskriva din drömvärld.

Litterära grepp – liknelse, symbol och allegori

I *Odjuren* finns många exempel på när texten betyder något lite annorlunda än precis det som står i texten. På ett ställe står det till exempel "Skräcken var som en stor, svart fågel inom mig". Som läsare förstår vi att Abdi inte har en stor, svart fågel inom sig på riktigt utan att han menar att det känns som att något stort och svart rör sig i honom. Det här kallas att göra en *liknelse*, eftersom skräcken *liknar* en stor, svart fågel.

Ett annat exempel på en liknelse i boken är den här: "Alva gick först, på tå med överdrivna rörelse som en inbrottstjuv i en tecknad film." Vi förstår ju att Alva inte är inbrottstjuv i en tecknad film, men eftersom det står precis så är det lättare att se framför sig precis hur hon ser ut när hon smyger.

- Vad betyder de här meningarna, tror du?
  - "Träden reste sig svarta ovanför oss, lutade topparna mot varandra och viskade lågt." Viskar verkligen träden, eller vad är det som händer?
  - "Vi stod där helt oskyddade i strålkastarljuset från månen." På vilket sätt är det här en tydlig beskrivning av hur det ser ut där de står? Är månen en strålkastare?
  - "Skräcken inom mig hade fällt ihop vingarna och vilade." Hur känns det i Abdi här?
- Kan du hitta fler exempel på när texten i den här boken betyder något lite annorlunda än precis det som står?

Symbol är när någonting står för något annat än bara sig själv, som att ett kors kan betyda död. Ibland är symboler ovanliga och nästan hemliga, så att bara några få förstår betydelser. Men många symboler är så vanliga att nästan alla människor förstår dem, som till exempel att en röd ros eller ett rött hjärta betyder kärlek.

- Kan du komma på fler exempel på symboler som många känner igen?
- Vad skulle odjuren i boken kunna vara symbol för?

Ibland kan en hel berättelse ha två olika betydelser som samtidigt, ungefär som en symbol fast mycket större och längre än bara ett enskilda ord. *Odjuren* handlar ju om två syskon som flyr från livsfarliga odjur. Men det går också att hitta en annan handling, som inte är lika tydlig och mer lik verkligheten.

- Vilken handling skulle den andra handlingen i *Odjuren* kunna vara? Vad skulle flykten från odjuren kunna vara en symbol för?
- Vad skulle kunna hända i verkligheten, som gör att barn tvingas fly på det här sättet?
- En berättelse som har två olika betydelser samtidigt kallas allegori. Slå gärna upp och läs mer om det ordet!
- Varför tror ni att författaren har valt att skriva på det här sättet? Vilka fördelar kan det finnas med att berätta på just det här sättet? Vilka nackdelar kan det finnas?
- Kan ni komma på fler berättelser som är allegorier?
- Om ni skulle hitta på en egen allegori, vilka två handlingar skulle den kunna ha då? Vad skulle kunna vara lättare att berätta om på det här sättet?

Denna lärarhandling är framtagen för att stötta följande urval av centralt innehåll i läroplanen för årskurs 4–6

Svenska

Läsa och skriva

- Gemensam och enskild läsning. Strategier för att förstå och tolka ord, begrepp och texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, både det direkt uttalade och sådant som är indirekt uttryckt.
- Sammanfattning av texter.
- Resonemang om texter med koppling till sammanhang inom och utanför texten samt till den egna läsoplevelsen.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.
- Ordböcker och digitala verktyg för stavning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Olika former av samtal. Att lyssna aktivt, ställa frågor, uttrycka tankar och känslor samt resonera och argumentera i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser.

Texter

- Skönlitteratur för barn och unga från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och uppbyggnad. Tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.

Språkbruk

- Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och i söktjänster på internet.

Samhällskunskap

Individer och gemenskaper

- Sociala skyddsnät för barn i olika livssituationer, i skolan och i samhället.

Samhällsresurser och fördelning

- Det offentliga ekonomien. Vad skatter är och vad kommuner, regioner och stat använder skattemedel till.
- Exempel på skilda ekonomiska och sociala villkor för barn, i Sverige och i olika delar av världen.

Beslutsfattande och politiska idéer

- Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Hur individer och grupper kan påverka beslut, genom att rösta i allmänna val och till exempel genom elevråd i skolan eller genom att skapa opinion i sociala medier.
- Riksdagen och regeringen och deras olika uppdrag. Politiska val och partier i Sverige. Skiljelinjer i några aktuella politiska frågor.
Rättigheter och rättsskipning
- Samhällets behov av lagstiftning samt några olika lagar och påföljder. Kriminalitet och möjliga konsekvenser för individ och samhälle.
- De mänskliga rättigheterna och deras betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering.

Granskning av samhällsfrågor

- Aktuella samhällsfrågor och olika perspektiv på dessa.